

SUURI POHJAN SOTA

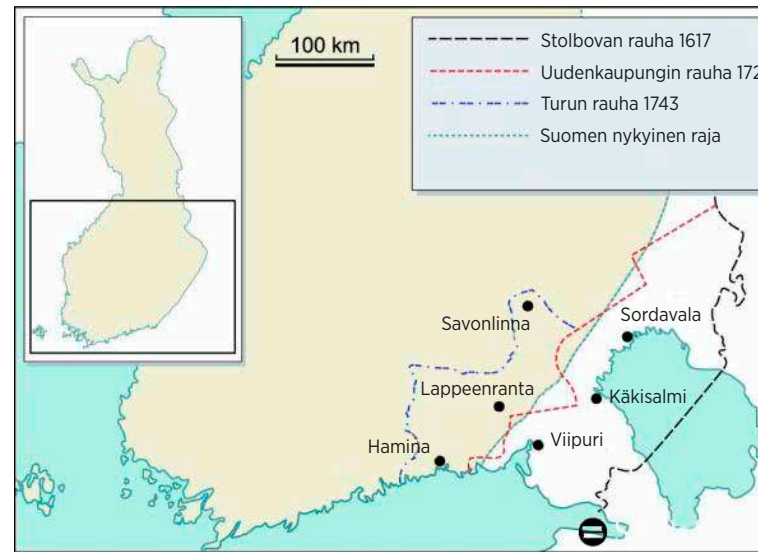
KUVA 29. Kaarle XII:n ruumissaatto. Maalaus maalattiin 160 vuotta tapahtuman jälkeen.

Suuren Pohjan sodan 1700–1721 myötä Ruotsin aika suurvaltana päättyi, ja valta-asetelma Itämeren alueella muuttui jälleen. Sota syttyi keväällä 1700, kun Venäjä, Puola ja Tanska yrittivät vallata takaisin Ruotsille menettämänsä alueet. Ruotsin kuninkaana toimi tuolloin vasta 17-vuotias Kaarle XII, jonka ajateltiin olevan heikko vastus. Ruotsalaiset kuitenkin hyökkäsivät Tanskan salmien yli Själlantiin ja pakottivat tanskalaiset rauhaan jo kesällä 1700. Kaarle XII jatkoi sotaretkensä Viron rannikolle Narvaan, missä hän voitti Venäjän tsaarin Pietari Suuren joukot yllätyshyökkäyksellä. Seuraavana vuonna Ruotsin armeija jatkoi matkaansa Puolaan, missä se kävi taisteluja seuraavat viisi vuotta.

VENÄJÄ TOIPUI tappiostaan kuitenkin nopeasti. Vuonna 1703 Pietari Suuri tunkeutui armeijoineen Inkerinmaalle, ra-

kensi linnoituksen ja perusti Pietarin kaupungin – alueelle, joka tuolloin kuului vielä virallisesti Ruotsin valtakuntaan. Kaarle XII antoi venäläisten olla rauhassa vuoteen 1708 saakka, jolloin hän lähti 40 000 miehen voimin Venäjälle. Sotaretki epäonnistui täysin. Kesäkuussa 1709 Venäjän ja Ruotsin armeijat kohtasivat Ukrainan Pultavassa. Taistelu päättyi ruotsalaisten kannalta katastrofiin, ja haavoittunut Kaarle XII pakeni tuhannen selvinneen sotilaansa kanssa Turkkiin.

TAPPIO PULTAVASSA tarkoitti loppua Ruotsin suurvaltalalle. Venäläiset valloittivat vuonna 1710 mm. Viipurin ja Ruotsille kuuluneen Baltian, minkä myötä Viron historiasa alkoi Venäjän vallan aika. Keväällä 1713 venäläiset alkoivat miehittää Suomea, minkä ajasta käytetään Suomessa nimitystä isoviha.

KUVA 30. Raja-
muutokset Suo-
men ja Venäjän
välillä 1621–1743

KUNINGAS KAARLE XII palasi Ruotsiin vasta vuonna 1715. Hän yritti pakottaa Tanskan rauhaan hyökkäämällä 1718 Norjaan, jonka hän halusi liittää Ruotsiin. Suunnitelma kariutui Kaarle XII:n kaaduttua 30.11.1718 Fredriksstenin rajalinnoitusta piirittäessään. Sotaväsymys alkoi nyt painaa Ruotsin hiipuvaa suurvaltaa.

KAARLE XII:N KUOLEMAN jälkeen Ruotsi vetäytyi valloittamiltaan alueilta Pohjois-Saksassa, ja Uudenkaupungin rauhassa 1721 Ruotsin oli luovutettava Venäjälle alueensa Baltiasta ja Kaakkois-Suomesta mukaan lukien Viipurin kaupungin. Nyt Venäjä sai pääsyn Suomenlahdelle ja alkoi otti roolin Itämeren uutena suurvaltana. Tsaari Pietari Suuri jopa siirsi Venäjän pääkaupungin Itämeren rannalle Pietariin.